

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ

(Суми, 23-24 квітня 2015 року)

КОНЦЕПЦІЯ ІСТОРИЧНОГО ПРОГРЕСУ ТА СІМ'Я ПОСТМОДЕРНУ

Юлія Савельєва,

Сумський державний університет

Проблемне поле філософії постмодерну, й без того плюральне, має інтенцію до постійного розширення. Серед об'єктів для критичного переосмислення та дестабілізації постмодернізм виокремлює концепцію історичного прогресу, особливо, коли мова йде про зв'язок прогресу людини з раціоналістичними показниками економічного зростання, виробництва товарів та поширення технологій.

Критика нездатності раціональності і прогресу (як ключових категорій модерну) реалізуватись у площині гуманітарної та соціальної сфер, у тому числі у сім'ї, з'являється ще на початку ХІХ століття, у чому підтверджується генетичний зв'язок постмодерного типу філософування з неklasичною традицією. На доказ неспроможності модерного стилю життя вирішити проблему людини виступає не лише збереження актуальності цієї проблеми, а й її загострення з огляду на чисельні наукові досягнення та покращення загального добробуту. Підтвердженням останньому є приклад розвінчування міфу щодо так званого «Північного чуда» – найбільш, як вважається, успішного суспільства розвинених та високотехнологічних країн Скандинавії, де соціальна та сімейна політика визнані найкраще реалізованими, але при цьому статистичні показники вбивств, суїцидів, смертей від алкоголізму та споживання антидепресантів займають у світових рейтингах верхні позиції [1]. У цьому сенсі песимізм постмодерну з його зневірою в ідеал покращення життя людини через прогрес виглядає більш переконливим. У даному контексті пророцкою була думка К.Ясперса: «Який би прогрес не спостерігався, які б відкриття не робила наука – все це буде лише ростом різноманітних галузей людського знання або людської діяльності, але не прогресом людини як такої» [2].

Сім'я другої половини ХХ ст. не стала для всіх *summum bonum* ні завдяки чисельним науковим відкриттям, ні завдяки раціональним підходам до оптимізації особистісних взаємовідносин. Хоча саме процвітання сім'ї внаслідок переліченого переслідувалось у кінцевому результаті та гіпотетично мало тому сприяти. У сім'ї

постмодерну реалізувався переворот раціоналістичної свідомості, підтвердженням чому виступає нехай і не масове усвідомлення цього факту, але, принаймні, нестійкість сім'ї у її традиційному виконанні – з одруженням один раз і назавжди. Батьки-одинаки, сурогатні матері, сім'ї представників нетрадиційної сексуальної орієнтації та інші варіанти постмодерністської сім'ї ставлять під питання легітимацію встановлення універсального порядку щодо сім'ї. Сім'я постмодерну дозволяє особистості спробувати себе реалізувати у подальших намаганнях створення сім'ї, доказом чого є поширене на сьогодні явище серійної моногамії (повторні шлюби). Крім того, визнання та поступова легітимація (хоч і не всюди, і не всіма) типів сімей, які, за раціональним виміром модерну є «нелогічними», «протиприродними», «ірраціональними» виступає ще одним проявом постмодерністської традиції перегляду місця раціоналізму у сімейних відносинах. У раціоналізмі любов витісняється у сферу «несуттєвого», у той час як для сім'ї епохи постмодерну це почуття виступає основоположним, а сім'я, з якої «любов пішла», у більшості випадків перестає бути сім'єю. Австрійський дослідник соціальної історії сім'ї Р.Зідер пояснює нестійкість сім'ї постмодерну наступним: «Визнання за особистістю її емоційних, соціальних, сексуальних бажань має свою ціну, тож, чим більше пара орієнтована на [ірраціональне] – бути «люблячою парою», – тим більше ризиків для її руйнації» [3]. Постмодернізм пропонує у вивченні сім'ї не залишати поза увагою ірраціональне, бо у сучасному світі очікування від сім'ї вийшли за межі прагматичного забезпечення виживання до переживання всеохоплюючого щастя.

Постмодерністський стиль життя спростовує ідею збудованих за принципом еволюції «сходів прогресу» (як рух від «примітивного» до «цивілізованого»), здійснивши де-диференціацію багатьох характеристик сім'ї модерну у напрямку до-модерного способу життя та цінностей, відтворивши деякі аспекти недиференційованого життя до-модерного села. Так, схожими рисами пре- і постмодерної сім'ї є наступні: домівка і робоче місце – часто одне й те саме місце, симетричне батьківство (рівна відповідальність матері і батька за виховання дитини), працююча матір, раннє соціальне дозрівання дитини та її участь у «дорослій» діяльності, визначення ідентичності соціальним контекстом [4].

Консенсусу щодо визначення структури сім'ї постмодерну поки що не досягнуто, незважаючи на визнання такої необхідності для

кращого розуміння розмаїття сімей постмодерного періоду. Американська феміністка Дж. Стейсі вважає, що наразі ми перебуваємо у перехідному періоді історії сім'ї, між періодом порядку, встановленого модерном, та періодом, якому поки що важко дати назву, і саме тому, що не можливо охарактеризувати за допомогою одного терміну конкуруючі взірці сімейних культур, які співіснують в даний час. На думку вченої, постмодерністська сім'я не є новою моделлю сімейного життя, та не є наступним етапом упорядкованого прогресу історії сім'ї, а є етапом, на якому віра у логічну прогресію етапів розбивається [5].

Список літератури

1. Michael Booth. Dark lands: the grim truth behind the “Scandinavian miracle” // The Guardian [Електронний ресурс]. - 27 January 2014. – Режим доступу: <http://www.theguardian.com/world/2014/jan/27/scandinavian-miracle-brutal-truth-denmark-norway-sweden>
2. Ясперс К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс. — М.: Республика, 1994. — С. 89.
3. Зидер Р. Социальная история семьи в Центральной и Западной Европе (конец XVIII-XX вв.). - М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1997. – С. 264.
4. Marian F. Zeitlin, Ratna Megawangi, Ellen M. Kramer, Nancy D. Colletta, E.D. Babatunde, and David Garman. Strengthening the family - Implications for international development. [Електронний ресурс] - The United Nations University, 1995. – Режим доступу: <http://archive.unu.edu/unupress/unupbooks/uu13se/uu13se03.htm>
5. Stacey, J. Good riddance to ‘the family’: A response to David Popenoe // Journal of Marriage and the Family. – 1990. - Vol. 55, August. – P. 545-549.

ПРОБЛЕМА ДОСТОВЕРНОСТИ НАУЧНОГО ЗНАНИЯ

Говорун М. В., студ. гр. ИН-31

Знание в самом общем виде можно определить как верное отражение в сознании человека явлений материального и духовного мира и, в частности, многообразных явлений общественной жизни.